

ta se avautuu ns. suurelle yleisölle ja houkuttelee myös sellaisia lukijoita, jotka eivät välttämättä juuri tunne Venäjää tai tietävät vain sen lukuisista ongelmista. Toiseksi se tarjoilee koko kirjon aiheita ja näkökulmia ja täyttää siten tavoitteensa tarjota vastatarinoita valtavirtamediassa yleensä vallitseville negatiivisille Venä-

jä-utisille. Kirjan luettuaan Pietaria ja pietarilaisia vähän tunteva kiinnittää varmasti seuraavalla matkallaan huomiota eri tavalta kaupunkiin, kaupunkilaisiin ja kaupungin vapaa-ajanviettotarjontaan.

Suvi Salmenniemi
Mira Haapaniemi

Reel – outoja tyyppisiä Petroskoista

Reel: *Strannye ljudi* (Sketis Music, 2002). Vutitsa ; Vo Tomskoi ; Udu i kaljuka ; Obrjadovaja ; Ivan ; Zarja ; Pomorskaja ; Ja hodila ja guljala... ; Kumuški.

Reel-yhtye on osa rajoja rikkovaa musiikkiyhteisöä, jossa yksinkertaisesti soitetaan ja lauletaan yhdessä. Petroskoilaisen Reelin lisäksi mm. pietarilaiset Volkov-trio ja Auksyon sekä moskovalainen Farlanders tapaavat vaihdella soittajia keskenään konserteissa ja projekteissa. Samalla häipyvät tyylin, genren ja suuntauksen rajat, ja nämä yhtyeet luokiteltaisiinkin jazzia, etnoa, rockia ja rap-musiikkia yhdisteleviksi hankkeiksi.

Reel-yhtyeen Aleksandr Leonov on kiinnostunut improvisaatiosta, musiikista elämäntapana. Käsitteellä ”communication groove” tarkoitetaan yhdessä soittamisen, siihen sisältyvän vuorovaikutuksen ja esitystavan erityisyyttä. Toinen yhtyettä luonnehtiva käsite on *lespromhoz-groove* (metsäteollisuus-groove). Nimi viittaa metsästään tunnettuun Karjalaan ja Venäjän pohjoiseen – Pomorjeen, Vologdaan ja Arkangeliin.

Useimpien Reel-sävellysten lähtökohtana on jokin pohjoisvenäläinen laulu. Volkov-trio puolestaan lähtee keski- ja etelävenäläisten alueiden musiikista. Reel-

soittajien mukaan alkuperäinen kansanmusiikki on nykyaikaista, ja kansanmusiikin yhdistely rap-musiikkiin on hyvin luontevaa. Samanaikaisesti voidaan aistia sävellysten muinaiset lähtökohdat – ajat, jolloin ihmiset vaelsivat pitkin maata parempaa etsien. Yhtyeen ensimmäinen albumi *Outoja ihmisiä* on omistettu henkiselle vaellukselle ja eri musiikkivaikutteiden keskinäiselle läpitunkevuudelle.

Kaikki näyttää alkaneen Raulo Niemisestä, kuuluisasta suomalaisesta soitinten tekijästä, hänen kansansoittimia käsittelevästä kirjastaan ja jouhikosta, johon Aleksandr Leonov ihastui. Niemisen lisäksi Reel-soittajat ilmoittavat opettajikseen Dmitri Pokrovskin kuuluisan moskovalaisen folk-yhtyeen, Vimme Saaren, ruotsalais-suomalaisen Hedningarna-yhtyeen, siperialaisen kurkkulaulun ja tuvalaisen Huun Huur Tuu -yhtyeen. Albumin avauslaulu Vutitsa sisältääkin kurkkulaulua. Pietarilaisista ja moskovalaisista muusikoista vaikutteita ovat antaneet Vjatšeslav Gaivoronski, Vladimir Volkov, Sergei Starostin, Leonid Fjodorov – he ovat kaikki tehneet saman linjan etno-jazz-rock -improvisaatioita, mikä on muuttunut jo elämäntavaksi.

Reelissä on viisi soittajaa, mutta yhtye esiintyy yhtä lailla kvartetina tai trionakin. Alek-

sandr Leonov (laulu, puhallimet, jouhikko) on taiteilija, joka rikkoo tietoisesti ja rohkeasti musiikillisia kaanoneita ja on ilmiömainen lavaesiintyjä. Hän muistuttaa Rolan Bykovin esittämää *skomorohin* hahmoa Tarkovskin *Andrei Rubljov*-elokuvassa. Itseoppinut Leonov soittaa virtuoosimaisesti jouhikkoa, erilaisia pillejä, huiluja ja eri aineksista tehtyjä torvia (soitinarsenaaliin kuuluu mm. valtava australialaisen mallin mukaan rakennettu torvi, joka on tehty neuvostoaikaisesta syöksytörvestä).

Arkadi Sokolovin (rummut, taustalaulu) rooli on olla yhtyeen samaani, noita, hypnotisoija, joka käyttää samaan aikaan kymmeniä kiliseviä, kalisevia, paukkuja, maagisen pitkään väriseviä perkussioita, matalia, vahvoja, pakanallisia rumpuja ja muita uskomattomia soittimia oppineesti ja ammattitaitoisesti, mutta samalla alkukantaisella intohimolla. Tämän lisäksi yhtyeessä soittavat Sergei Šeljapin (basso) ja Aleksei Derevljov (kitara, taustalaulu).

Derevljovin mukaan jokaisen muusikon – ennen kaikkea jazzmuusikon – täytyy säveltää. Jazz- ja populaarimusiikin neuvostotraditio on kuitenkin edelleenkin esteenä niin karjalaisissa kuin pietarilaisissakin musiikkioppilaitoksissa. Nuoret soittajat eivät pääse kokeilemaan omia luovia kykyjään, koska opetus perustuu jazz-klassikoihin perehtymiseen. Pietarilaiset Volkov ja Gaivoronski alkoivat ilmeisesti ensimmäisinä kehittää uutta impro-musiikkia etniseltä pohjalta ja alkoivat säveltää jo opiskellessaan Leningradin konservatoriossa. Sokolov ja Derevljov ottivat sävellysluokakseen Petroskoin musiikkiopiston tupakkahuoneen, jossa he Leonovin avantgarde-virtausten innoittamina sävelsivät ja kehittivät viiden vuoden ajan hanketta, josta Reel syn-

tyi. Yhtye kuitenkin muotoutui vasta myöhemmin, noin kaksi vuotta sitten, kun soittajat löysivät basistinsa ja Olga Gaidamakin (laulu, viulu). Gaidamakin laulussa on omaperäinen sävy, ja sekä laulu että viulu soivat puhtaasti.

Outoja ihmisiä -levy on jo menneisyyttä Reelin tämän hetken konserttien näkökulmasta. Live-esiintymiset kun kehittyvät jatkuvasti sekä teknisellä että henkiselällä tasolla, mihin vaikuttaa paitsi improvisaatiosävellysten kehittyminen, myös vierailut Venäjän pääkaupungeissa konsertoimassa. Parhaat pietarilaiset ja moskovalaiset klubit (mm. JFC) lukevat Reelin jo musiikkielämän

eliittiin.

Heinäkuiset konsertit Joensuuissa ja Kihaus-festivaalilla tulivat yhtyeelle tarpeeseen. Suomalainen yleisö löysi uuden suosikin Mylläreiden rinnalle, jonka kokoonpano on ollut kriisissä. Ekspressiivisyys, rohkeus, ennakkoimattomuus, soinnin ja lavaesiintymisen primitiivisyys, erityisen venäläinen miesenergia ja sydämellisyys, kiistaton rytmillinen hienostuneisuus, joidenkin sävellysten syvä draamaattisuus ja toisten arkinen keveys – näistä tekijöistä Reel koostuu tänään, eikä yhtyeen luova potentiaali ole vähääkään ehtynyt.

Inga Grigorjeva

populaarikulttuurista tuntevien suomalaisten filmihullujen piirissä.

Käki ei jatka "kansallisten erikoispiirteiden" komediasarjaa, jota on arvostelijasta riippuen mainittu milloin äärisovinistiseksi, milloin soviniismia parodioivaksi massaviihhteeksi. *Käki* on vakava, sodanvastainen ja yleisinhimillinen ihmishuhdetarina – tavallaan Rogožkinin 15 vuotta sitten ohjaaman *Vartio*-elokuvan (*Karaul*) temaattinen jatke. *Vartio* nähtiin aikoinaan teatterielokuvana Suomessakin, mutta yleisöä oli vain kourallinen. Vahinko, sillä hyvin suggestiivinen *Vartio* on niukkailmeinen mutta upea, venäläistä armeija-arkea ja alokkaiden kiusaamista kritisoi, pieni perestroika-ajan mestariteos. Ehdottoman sodanvastainen, kuten siis *Käkin*.

Käen elokuvakulussit ja -maiset löytyivät Suomen Lapista ja sen alkuperäisidea on näyttelijä Ville Haapasalon keksimä: suomalainen tarkka-ampuja (joille venäläiset antoivat jatkosodan aikana lempinimen "käki") ja venäläinen kapteeni kohtaavat poikkeusoloissa. Molemmat (Veikko ja Ivan) ovat omien joukkojensa taholta kuolemaantuomittuja petureita, mutta he onnistuvat pakenemaan erämaahan eivätkä edes tiedä, että sota on jo itse asiassa ohi. Eletään loppukesää ja syksyä 1944, välirauhan aikaa.

Lapin erämaassa, sodan ja rauhan rajamailla, tapahtuu myös mielenkiintoinen kulttuurien yhteentörmäys. Koska päähenkilöt luulevat, että sota yhä jatkuu, he epäilevät ja vaativat toinen toistaan. Erityisesti Ivan uskoo koko ajan vihollisarmeijan fasistin suunnittelevan jotakin päänsä menoksi. Veikko ja Ivan eivät ymmärrä sanaakaan toistensa kieltä ja jo nimiesittely – kun siihen asti päästään – tuottaa vaikeuksia. Veikko tulkitseekin Ivanin vihaisen tokaisun ("Häivy siitä!") venäläiskap-

Sodan ja rakkauden rajamailla

***Käki* (Kukuška), 2002**

Tuotanto: Venäjä / Sergei Seljanov

Ohjaus ja käsikirjoitus: Aleksandr Rogožkin

Pääosissa: Ville Haapasalo, Viktor Bytškov, Anni-Kristiina Juuso

Käki (*Kukuška*, 2002) on monessa mielessä harvinainen elokuva-uutuus Suomessa. Yli kymmenen vuoteen ei ole venäläisfilmejä liiemmin suomalaisten elokuvateatterien valkokankailla nähty. Vielä harvemmin niiden päättähti on ollut suomalainen, saati että itänaapurin elokuvissa puhuttaisiin suomea tai saamea. Nyt on tämäkin ihme tapahtunut – kun Aleksandr Rogožkinin palkittu ohjaus oli ensin kiertänyt menestyksekkäästi lukuisia festivaaleja ja päässyt myös Amerikan levytykseen (*Käki* sai pääpalkinnon Moskovan elokuvajuhlilla 2002 sekä parhaasta ohjauksesta että Ville Haapasalon näyttelemästä miespääosasta).

Ohjaaja Rogožkin on kokenut

elokuvantekijä, jonka varsinainen suurmenestys oli Venäjällä vuoden 1995 komediaksi äänestetty *Kansallisen metsästyksen erikoispiirteitä* (*Osobennosti natsionalnoi ohoty*, 1995). Sen tragikoomisesta Finik-suomalaistohelosta (Ville Haapasalo) tuli pian venäläisten elokuvahullujen parodioima ja rakastama hahmo. Haapasalo oli 1990-luvun lopulla Venäjällä niin suosittu näyttelijä, että tarvitsi välillä henkivartijoita, jottei hullaantunut yleisö olisi juottanut tai rakastanut häntä kuoliaaksi. Suomessa Haapasalo sai vielä vuosi sitten vaellella kaduilla ja kapakoissa aivan rauhassa, ainakin Mikkelin Räntää ja loskaa -festivaaleilla marraskuussa 2002, jolloin esittelimme Rogožkin -elokuvia paikallisyliöille. Silti venäläiset kulttielokuvat *Kansallisen metsästyksen erikoispiirteitä* ja sen jatko-osa *Kansallisen kalastuksen erikoispiirteitä* (*Osobennosti natsionalnoi rybalki*, 1998) ovat löytäneet oman vankkumattoman kannattajakuntansa myös venäläistä